

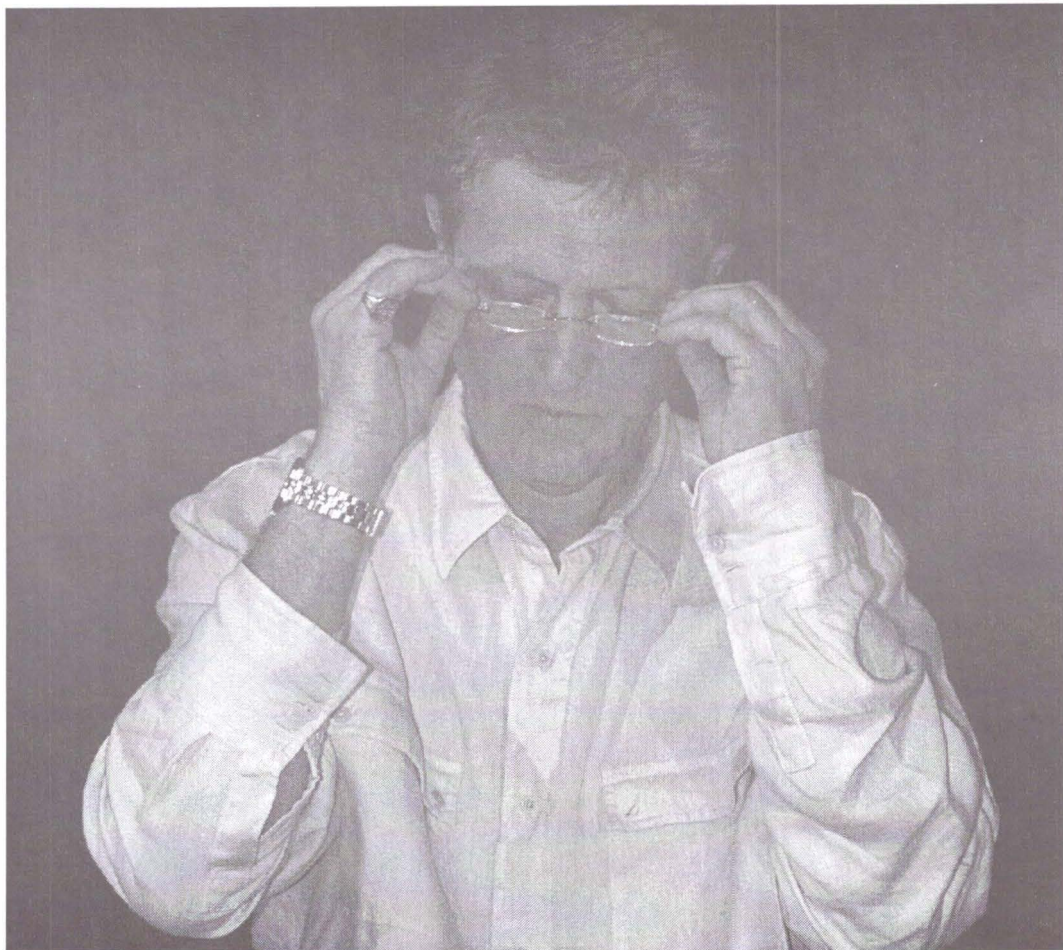

DIN NOU,
PRINTRE NOI

Andreea DUMITRU

*Caietul galben al lui Andrei Șerban.
Andrei Șerban despre o altă schimbare la față*

Când îl ascuți pe regizorul Andrei Șerban povestind cum, zece ani după demisia lui din fruntea Naționalului bucureștean, e invitat de actualul director Dinu Săraru să monteze *Apus de soare*, „o piesă patriotică proastă”, înțelegi răspunsul ironic dat spectatorului care îl întreabă naiv de ce continuă să iubească România. „Dar cine v-a spus c-o iubesc?” Replica e ca un duș rece, unul dintre multele administrate publicului – actori de diverse generații, printre care domină Victor Rebengiuc, studenți, tineri trăitori pe alte meleaguri, reporteri și fotografi ale căror flash-uri sunt îngăduite doar trei minute, sosiți la întâlnirea neașteptată cu un regizor atât de scump la vedere în propria țară. Nu din vina sa, dar fără prea mari

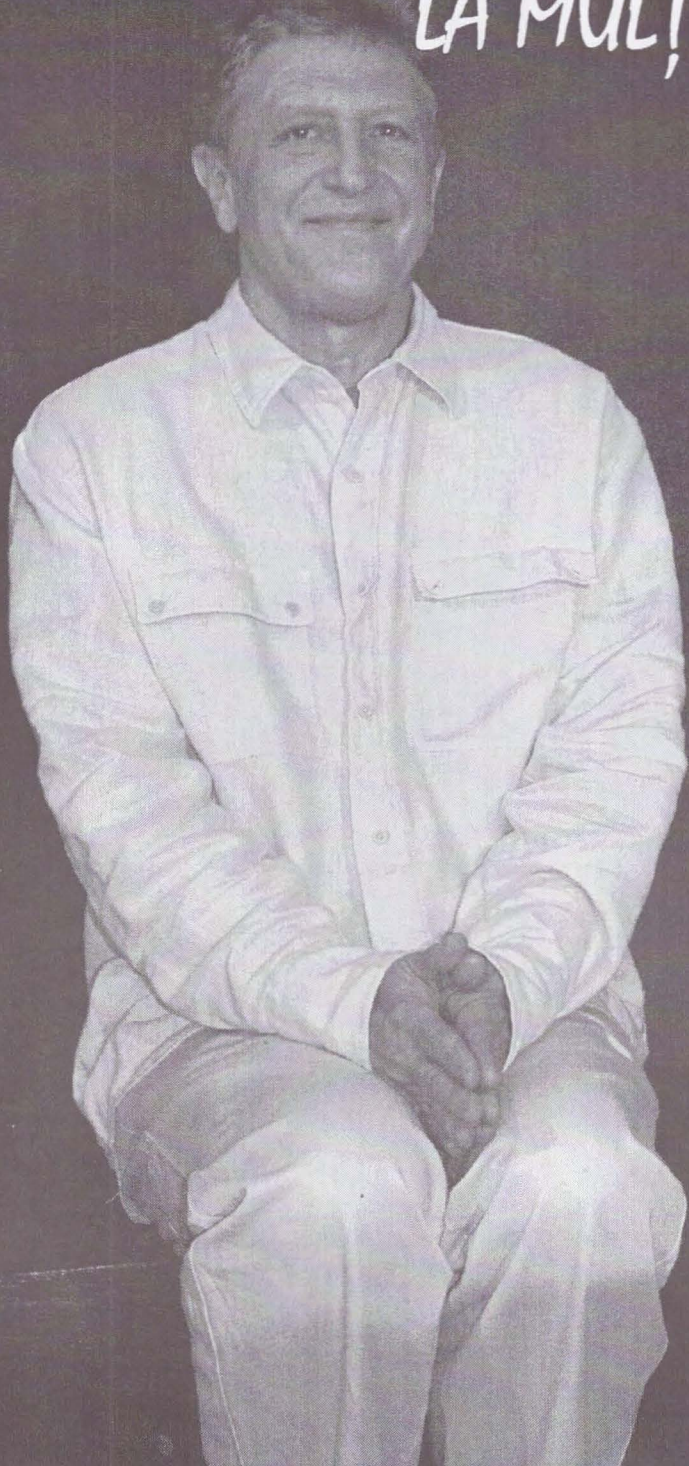

regrete, după cum lasă a se înțelege, bravând, desigur. Cum ar putea să regrete nepăsarea compatrioților care nu îl „deranjează cu laude deșănțate” nici măcar la aniversarea a 60 de ani, ori care înțeleg să îl felicite pe marele Liviu Ciulei, prin vocea lui... Sergiu Nicolaescu?!

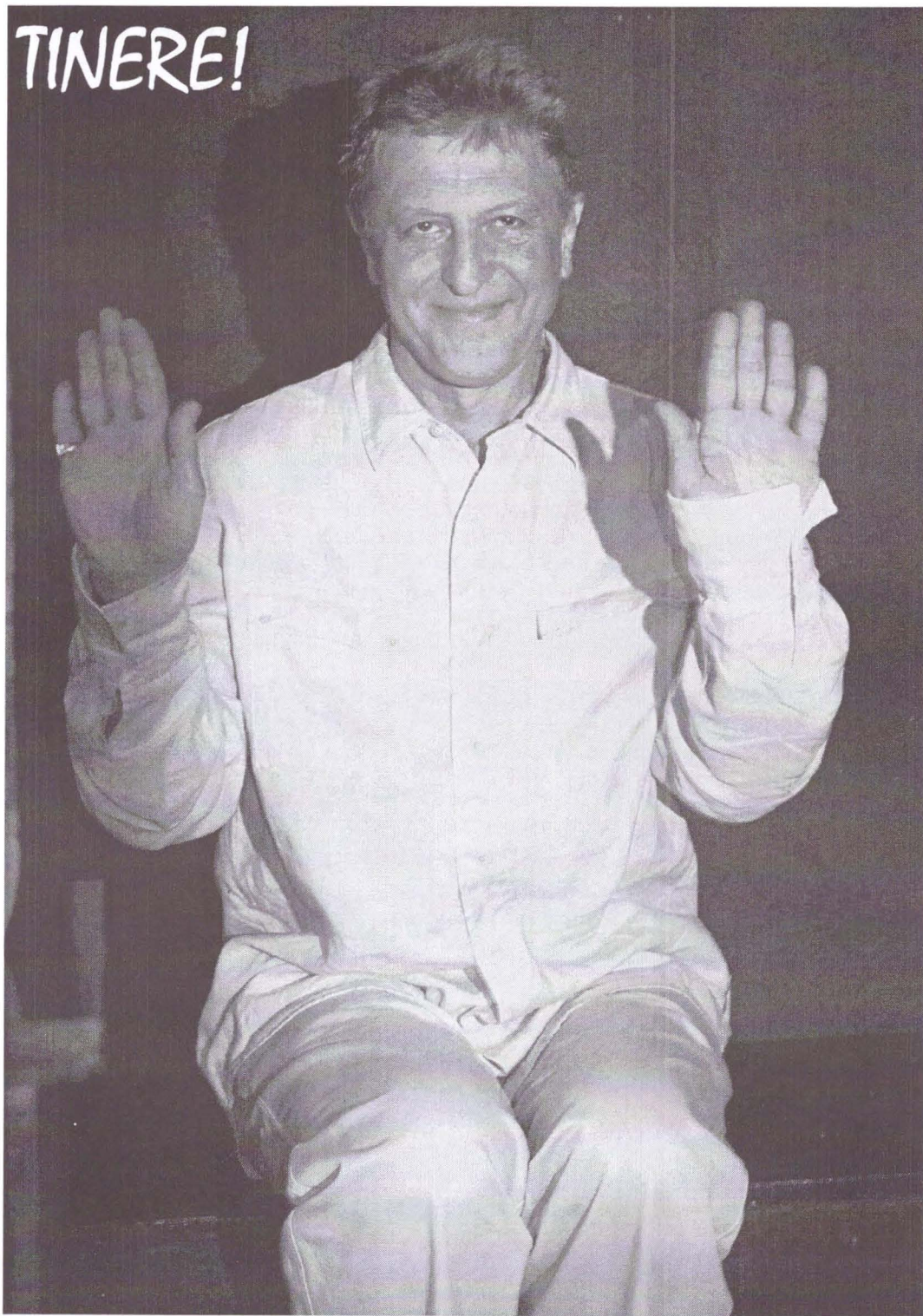
Andrei Șerban a coborât, în miez de iulie, în subsolul Teatrului ACT, între două avioane și două repetiții, cu o zi înainte de a-și relua maratonul pe scenele lumii, fără a-și ascunde o mare frustrare: proiectul unui atelier cu studenții UNATC eșuase, invitația școlii fiind amânată *sine die*. Flancat de un Marcel lureș zâmbind recunoscător, regizorul, cu un aer mai tineresc și mai occidental ca oricând, s-a așezat o clipă, cu mâinile pe genunchi, pentru a primi potopul de ovații care l-a însoțit la intrarea în scenă. A explicat, apoi, calm, cântărindu-și cuvintele, că a ținut să le împărtășească, totuși, celor interesați, gândurile stârnite de promisiunea „atelierului-fantomă”.

Poate că nostalgicii spectacolelor sale din anii'90 ori ai atelierelor de la Arad și Piatra Neamț, se așteptau la un Andrei Șerban vulcanic, fără astâmpăr, alert. S-au mulțumit cu imaginea unui regizor-vedetă, în același timp meditativ și revoltat, curios și sigur de sine, citind rar și concentrat, la biroul lui Krapp-Marcel lureș, din recenta premieră a Teatrului ACT, notații făcute într-un caiet galben,

LA MULȚI ANI!,

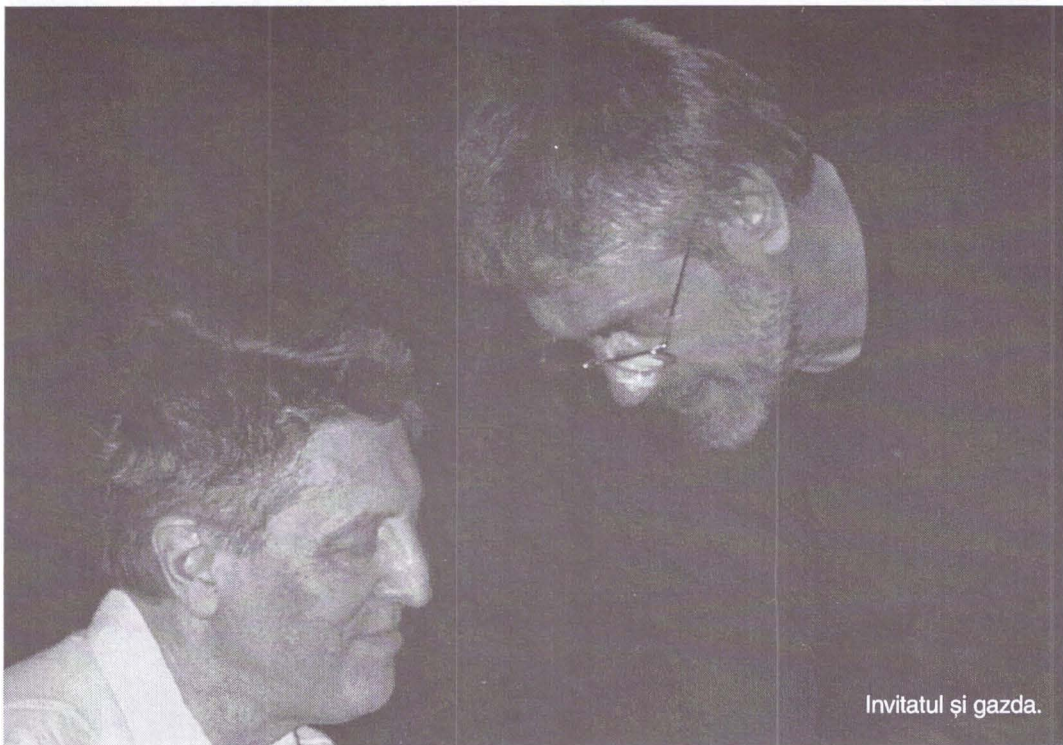
TINERE!

întrerupte de dialogul cu publicul ori de anecdotă în care propria biografie și istoria postrevoluționară se confundau halucinant.

Așa am aflat, de pildă, că, imediat după decembrie '89, a acceptat să preia conducerea Naționalului, la invitația lui Andrei Pleșu și a lui Ion Caramitru, pentru a-și lua revanșa față de vremurile în care, întorcându-se în România cu statutul de emigrant, nu i se permitea accesul în teatrul ale cărui repetiții erau considerate „secrete de stat”. Fotoliul de director de la „Bulandra” nu l-a interesat nici o clipă, din respect pentru Liviu Ciulei, care, de altfel, îi crease de curând scenografia unui spectacol, la Covent Garden. Și am mai aflat cu stupeoare că, după turneele triumfale ale *Trilogiei antice*, îi consola astfel pe actorii nemulțumiți de starea teatrului, de salarii etc.: „E loc de mai rău. S-ar putea ca, într-o bună zi, să-l aveți director pe Dinu Săraru.” Replica următoarea a înghețat zâmbetul celor din sala Teatrului ACT: „Toți au râs atunci, cum râdeți voi acum”.

„Intelectualul român este naiv”, afirmă Andrei Șerban, evocând în acest sens o veche poveste budistă, în care un tânăr nepregătit pentru viață este înșelat de negustorul viclean. „A fi viclean în numele muzei sau în numele lui Dumnezeu?”, iată dilema căreia mulți i-au căzut pradă. Regizorul nu poate ignora condiția vitregă a artei într-o societate mondială tot mai supusă politicului, socialului sau, și mai rău, comercialului. Andrei Șerban se gândește, desigur, la Avignon-ul acestei veri, dar și la Broadway-ul de astăzi, cel mai scump rai teatral al lumii. Pe tinerii regizori români, deși nu a avut ocazia să îi cunoască (mulți dintre ei fiind prezenți în sală), nu îi poate asigura decât că teatrul rămâne locul în care încă se mai face lucruri extraordinare, cu multă imaginație și cu foarte puțini bani. Dacă filmul trebuie să se vândă cu orice preț, succesul condiționând viitoarele finanțări, teatrul se adresează nevoii noastre de intimitate. O dovedește și

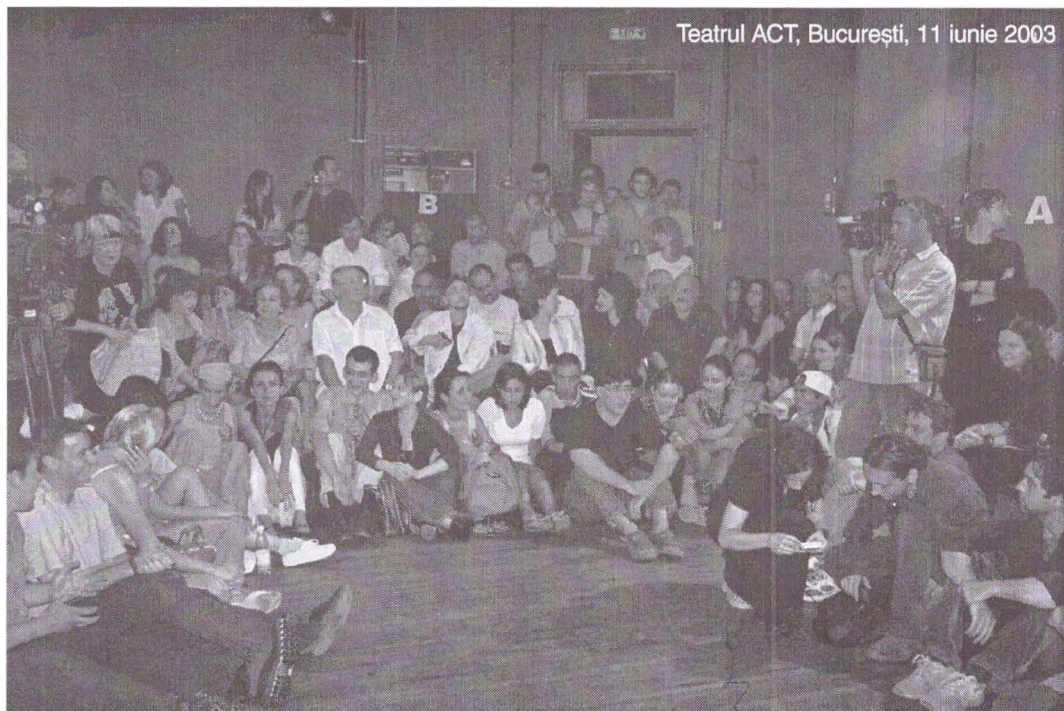
Invitatul și gazda.

reluarea, în toamnă, la a 50-a aniversare a Teatrului La MaMa, a spectacolului care l-a făcut celebru, sfidând orice rețetă de succes. Creată în greaca veche, pentru o sală cu 30 de locuri, *Medeea* a înregistrat, în timp, 700 de reprezentații.

Teatrul rămâne, de bine, de rău, locul în care „îți mai permiți luxul de a fi ezoteric”, de a greși căutând, de a eșua experimentând. Pare o idee insolită în gura unui regizor de succes, care recunoaște că a făcut concesii de câteva ori, ignorând diferența dintre „ceea ce îi este destinat” și „ceea ce îi place” unui public. În orice caz, Andrei Șerban nu își dorește, cum e la modă, o carieră și în cinematografie. Poate și din respect pentru această profesie cu propriile legi și vârfuri. Dimpotrivă, în teatru, nu se simte „intimidat de regizorii geniali”.

„Ce înseamnă pasivitatea în regie?” îl interoghează un student. „Stilul”, răspunde Andrei Șerban, cantonarea într-o manieră. Spectacolele sale, incatalogabile, atât de diferite, îi confirmă teama de definiții. Dacă în viață pare mai important să știi să aștepti loviturile, pragurile, „a căuta” e verbul predilect al artistului. Doar această neliniște îi permite să treacă dincolo de energia joasă, superficială, care asigură supraviețuirea, pentru a capta „energia înaltă”.

Deși incomod prin convingeri, Andrei Șerban rămâne, în esență, un optimist. După ce a vizionat, la Paris, cel mai recent și „poate cel mai bun film” al prietenului său, Lucian Pintilie, mărturisește că îl sperie „încrâncenarea” acestuia, care nu lasă loc speranței. Un mistic solar ce vede dincolo de zgura diurnă – astfel s-a înfățișat regizorul la capătul celor două ore de la Teatrul ACT. A încheiat abrupt, invocând energiile superioare în care crede, printr-un exercițiu de concentrare propus întregii asistențe, ținând să ia cu sine nu aplauzele, ci „calitatea specială a atenției” celorlalți. Un final demn de perioada fastă a *Trilogiei antice*, ușor forțat astăzi, când pe scena utopiilor s-a instalat, firesc, ceea ce ieri părea domeniul exclusiv al absurdului.

Fotografii realizate de Florin BIOLAN.